

Retouradres Postbus 511, 2003PB Haarlem

t.a.v. Gemeenteraad Haarlem

Datum 10 april 2017
Ons kenmerk 2017/175186
Contactpersoon Inge Mulders
Doorkiesnummer 023 - 511 4885
E-mail imulders@haarlem.nl
Onderwerp Art. 213a onderzoeken algemeen en 213a onderzoek Fraudebestrijding bij
bijstandsuitkeringen

Geachte leden,

De rekenkamercommissie heeft in de rapporten [De vaart erin!](#) en [Maatschappelijke effecten van bezuinigingen](#) aanbevelingen geformuleerd ten aanzien van de inzet van het instrument 213a onderzoeken door het college. De rekenkamercommissie is van mening dat beleidsevaluatie een belangrijke bijdrage kan leveren aan de kwaliteit van beleid en dat de 213a onderzoeken om die reden optimaal zouden moeten worden benut. Uw raad heeft deze aanbevelingen overgenomen. In lijn met de aanbevelingen heeft de rekenkamercommissie besloten om de komende periode de 213a onderzoeken te volgen en de raad te informeren over de wijze waarop het instrument naar de mening van de rekenkamercommissie wordt ingezet. Hieronder geven wij allereerst een aantal algemene aandachtspunten ten aanzien van deze onderzoeken en vervolgens een blik op het onderzoek Fraudebestrijding bij bijstandsuitkeringen.

Aandachtspunten bij 213a onderzoeken van de rekenkamercommissie:

1. Dekking van de onderzoeken over het totaal van de beleidsprogramma's en de organisatieonderdelen. De onderzoeken zouden naar de mening van de rekenkamercommissie op voldoende hoog niveau in de organisatiestructuur en beleidsdoelenboom moeten worden ingezet, om te voorkomen dat 'micro-onderzoek' naar uitvoeringsaspecten plaatsvindt.
2. Onderscheid maken tussen onderzoek naar doelmatigheid van organisatieonderdelen en onderzoek naar doeltreffendheid van beleidsprogramma's of -onderdelen.
3. Een goede vraagstelling die in begrijpelijke stappen wordt beantwoord met een daarop volgende heldere en sluitende gevolgtrekking.
4. Toegepaste onderzoeksmethoden.
5. Beschikbaarheid van beleidsdoelen en (meet-)gegevens. Dit blijkt in veel doeltreffendheidsonderzoeken een grote handicap. Waar deze niet

beschikbaar blijken, zou in het onderzoek een aanzet tot formulering en verzameling moeten worden gedaan.

6. De opbouw van het onderzoeksverslag, waarbij rapportage over het onderzoek wordt gescheiden van andersoortige informatie als voorgenomen beleid, procesbeschrijvingen en beleidskaders.
7. De wijze waarop de Verordening onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Haarlem 2013 wordt nageleefd. De punten 1) en 2) vloeien hier rechtstreeks uit voort. Ook de voorbereiding en het aantal onderzoeken worden hierin benoemd.

De rekenkamercommissie geeft in overweging het beschikbare budget voor 213a onderzoeken enige tijd in te zetten voor externe begeleiding van de onderzoeken. Met de externe deskundigheid kan de interne onderzoekskracht worden doorontwikkeld. Geheel uitbesteden van onderzoek is uiteraard ook een optie.

213a onderzoek Fraudebestrijding bij bijstandsuitkeringen

Wij hebben het onderzoek procedureel getoetst op naleving van de verordening en inhoudelijk op de doelstellingen van art. 213 a onderzoeken: onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffend van het gevoerde bestuur.

Procedureel

- Het college heeft eind 2015 in de Programmabegroting 2016-2019 twee onderwerpen bekend gemaakt waarnaar in 2016 de 213a onderzoeken zou worden gedaan. De onderwerpen waarvoor werd gekozen zijn: ‘Schulddienstverlening’ en de ‘Effectiviteit van de inzameling van afval als grondstof’. Deze keuze werd mede gemotiveerd door de aansluiting ervan bij de wensen van de raad. In de Bestuursrapportage 2016 deelde het college mede dat vanwege de vaststelling van het nieuwe beleidsplan schulddienstverlening dit onderwerp zou komen te vervallen en zou worden vervangen door ‘Fraudebestrijding bij bijstandsuitkeringen’.
- Een onderzoeksplan zoals bedoeld in de verordening is niet, zoals de verordening voorschrijft, voor aanvang van het onderzoeksjaar vastgesteld. Het onderzoeksplan is op 25 oktober 2016 door het college vastgesteld.
- Een voortgangsrapportage over het onderzoek zou conform de verordening moeten worden opgenomen in de jaarstukken. Dat lijkt een weinig effectieve bepaling als er van mag worden uitgegaan dat de onderzoeken binnen het onderzoeksjaar, of toch zeker voor publicatie van de jaarstukken, worden afgerond.

Inhoudelijk

- De centrale vraag van het onderzoek luidt: *In hoeverre is het fraudebestrijdingsproces van bijstandsuitkeringen bij de gemeente Haarlem effectief?* Dit betreft een onderzoek naar de doeltreffendheid. De doelmatigheidsvraag wordt volgens de opzet alleen meegenomen indien het haalbaar blijkt deze te beoordelen. Een belangrijke omissie is dat het begrip fraude niet nader wordt gedefinieerd.

- Er lijkt doel-middel verwarring op te treden. De nadruk in de evaluatie ligt op het handhavingsproces (middel) en niet op het doel (rechtmatige tijdelijke inkomensondersteuning).
- Er is wel cijfermateriaal in het rapport opgenomen, maar dit wordt niet helder geduid.
- In de conclusies van het rapport staat dat er over de doeltreffendheid geen harde conclusies kunnen worden getrokken. Dit geldt ook voor een aantal van de zes geformuleerde deelvragen. De oorzaak hiervan is volgens het rapport het ontbreken van SMART-doelstellingen en geschikte indicatoren. In het onderzoek is vervolgens geen aanzet gedaan deze cruciale gegevens alsnog te genereren. Er wordt volstaan met een aanbeveling.
- Het onderzoeksverslag is voor een aanzienlijk deel benut voor een beschrijving van het handhavingsproces.
- Er worden negen aanbevelingen geformuleerd. Twee daarvan zijn gericht op het evalueerbaar maken van het fraudebestrijdingsproces en zeven op verbetering van het proces.

De procedure is niet volledig gevolgd, maar dit heeft op zich geen grote gevolgen. In het onderzoek wordt geen uitspraak gedaan over doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid door gebrek aan gegeven.

Collegebesluit

Het college concludeert dat de doelen van fraudebestrijding grotendeels zijn gerealiseerd en onderschrijft de aanbevelingen, maar stelt geen verbeterplan op. *De gevolgtrekking van het college lijkt niet te kunnen worden onderbouwd met de onderzoeksresultaten.*

De rekenkamercommissie adviseert:

- De raad om het college te vragen ook in de bestuursrapportages in te gaan op de voortgang van de nog lopende onderzoeksopgave(n) en dit punt te agenderen voor een volgende wijziging van de verordening;
- De raad om het college te vragen om, indien geen verbeterplan wordt opgesteld, de raad voortaan in het begeleidende raadsstuk te informeren op welke wijze de onderschreven aanbevelingen worden geïmplementeerd.

De rekenkamercommissie maakt met deze brief voor het eerst gebruik van de mogelijkheid u over haar oordeel met betrekking tot een art. 213a onderzoek te informeren. Wij vertrouwen er op u hiermee van dienst te zijn.

Namens de rekenkamercommissie,

Frans Smit
Voorzitter